

**Večeřa, M., Hanuš, L., Harvánek, J., Houbová, D., Polčák, R.,
Škop, M., Vaněk, R.: Sběrka příkladů z teorie práva**

1. vydání, Praha, nakladatelství ASPI, 2005, ISBN 80-7357-116-1

Hana Plátěnková*

Na sklonku roku 2005 vyšla v nakladatelství ASPI publikace brněnských autorů s názvem: Sběrka příkladů z teorie práva, jejíž název plně vystihuje i její obsah.

Jedná se o poměrně rozsáhlý soubor cvičení, který má sloužit (a v současnosti již slouží) především jako učeb-

* JUDr. Hana Plátěnková, doktorandka katedry právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

ní pomůcka, určená k výuce teorie práva, vyučované na brněnské právnické fakultě v prvním ročníku. Je vhodným doplněním učebních monografických textů, které jsou studentům k dispozici. Její autoři jsou pedagogové a vědecktí pracovníci z katedry Teorie práva právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Z hlediska všeobecného lze podtrhnout, dle mého názoru, přínosný fakt, že každý z autorů se v rámci publikace zabýval pouze jednou až dvěma ucelenými kapitolami, na jejichž obsahovou problematiku se ve své vědecké a pedagogické praxi specializuje a jejíž možná zákoutí a úskalí jsou mu velmi dobře známa. Na druhé straně to s sebou pochopitelně přineslo i jisté obtíže, a to v podobě mírné neucelenosti a nejednotnosti celé publikace. Ta však spočívá pouze v logické odlišnosti autorských per a také ve skutečnosti, že některé kapitoly obsahují ve svém závěru klíč k příkladům a jiné nikoli. Kniha se však jako celek vyznačuje přibližně srovnatelnou mírou obecnosti a konkrétností rozpracování dílčích témat.

Publikace je při svém právně-teoretickém zaměření vedena duchem praktickým, kdy jejím záměrem je přiblížit čtenáři problematiku stěžejní disciplíny práva – právní teorie v její komplexnosti, se snahou o její pochopení a uvědomění si nejen vzájemných souvislostí v rámci okruhu problematiky teorie práva, ale i v jejím neoddiskutovatelném a samozřejmém napojení se na pozitivní právní disciplíny.

Publikace je členěna do desíti kapitol, které obsahově navazují na všeobecně pojímanou strukturu teorie práva z hlediska systematického i pedagogického, kdy na samém úvodu je zařazena kapitola o systému práva a závěrečná kapitola je pak věnována působení práva ve společnosti, jakož i související problematice hodnot a principů v právu.

Každá kapitola je vybavena stručným nástinem dané problematiky v rozsahu od jedné do asi šesti stran, poté následují zadání příkladů a cvičení k dané problematice. K jednotlivým tématům nalézáme vždy minimálně dvacet různých příkladů, které jsou často zaměřeny na rozbor a pochopení určitých pasáží právních předpisů, většinou aktuálních. Není však rozhodně na škodu, že autoři pracovali i se starší právní úpravou a nejednou i s právní úpravou starší než prvorepublikovou. Je to dáno tím, že jednak některá cvičení nelze zadat pouze s poukazem na aktuální právní úpravu, například, má-li student zkoumat rozdíly téhož zákona v jeho různých zněních a jednak i snahou o zpeřtení dané problematiky, o určitý exkurs do právní minulosti.

První část knihy se zabývá problematikou systému práva. Zde se čtenář leccos dozví o jednotlivých prvcích a skladebných jednotkách systému práva, ale také si může lámat hlavu nad tím, co v daném případě má na mysli ve svém nálezu Ústavní soud pod pojmem „pactum sui generis“. Autor si po probrání tématu klade za cíl přiblížit čtenáři mnohdy lihavé hranice mezi problematikou spadající do práva soukromého a veřej-

ného a též nám rozevírá alespoň částečně obzor práva mezinárodního ve srovnání s právem vnitrostátním.

Druhá kapitola se věnuje tvorbě práva a zaměřuje se především na otázku legislativní pravomoci. Myslím si, že může být, zejména pro čtenáře – „právního začátečníka“, velmi zajímavé srovnání publikace právních předpisů přijímaných orgány s celostátní působností a publikace předpisů územních samosprávných celků.

Ve třetí kapitole nacházíme studenty obvykle oblíbenou problematiku pramenů práva. V rámci této kapitoly lze, dle mého názoru, zvláště upozornit na zajímavé cvičení na problematiku precedentů, jehož podklady jsou klíčové judikáty Evropského soudu pro lidská práva a které tak čtenáře již lehce seznamují s podobou evropských judikátů.

Následující kapitola je věnována klíčové problematice právní normy. Tomu koresponduje i skutečnost, že se jedná i rozsahem o nejdelsí kapitolu v rámci celé cvičebnice. Zatímco obvykle je jednomu tématu věnováno maximálně třicet stran, zde čtenář nalezne přes padesát stran cvičení. Jako velmi přínosná, ale zároveň i obtížná se mi jeví zde procvičovaná problematika retroaktivity a derogace.

Rovněž následující kapitola, zpracovaná týmiž autory, vykazuje podrobné rozebrání problematiky právních vztahů. Zabývá se vznikem, strukturou, typy a zánikem právních vztahů a dále pak v právní teorii mnohdy opomíjenou problematikou vztahu práva, povinnosti a nároku.

Šestá kapitola pojednává o úskalí interpretace práva. Na základě mé zkušenosti, bývá tato kapitola studenty poměrně méně oblíbenou, a to nikoli v důsledku nutnosti zapamatování si např. mnoha logických argumentů, často formulovaných v jazyku latinském, ale proto, že student často neví, co si pod pojmem interpretace představit, k čemu slouží a může se tak omezit na pouhé memorování typů a druhů výkladu práva a logických argumentů. A proto právě tuto problematiku považuji za jednu z podstatných otázek k procvičování.

Sedmá část je zaměřena na realizaci práva a v jejím rámci zejména na aplikaci práva. Tato problematika vyjadřující přiblížení se práva společenské realitě, klade důraz především na nastínění šíře a objasnění významu rozhodování orgánu aplikujícího právo.

I další kapitola je plná jednoduchých i složitějších příkladů a otázek k zamyšlení v rámci jedné ze zcela klíčových oblastí právní teorie – právní odpovědnosti. Je potěšující, že se zde autorka neomezila na procvičování dílčí problematiky právní odpovědnosti v oblasti trestního práva, kterou si obvykle jako první, nejen student, představí, ale přibližuje čtenáři i teoretické otázky tohoto problému a široké spektrum druhů právní odpovědnosti a s tím souvisejících typů deliktů.

Předposlední kapitola se věnuje tzv. právním zárukám materiálního právního státu, pod nimiž si, domnívám se, většina studentů představí jen zlomek mož-

ných institutů. I tuto část považuji za nejen zajímavě, ale i dostatečně široce zpracovanou a plně se ztotožňuji s jejím umístěním při samotném závěru publikace.

Konečně poslední kapitola zabývající se působením práva ve společnosti je určitým vyvrcholením celé problematiky a obdobně jako předchozí část publikace, je, již poněkud rozvíjející problematikou, plně prostupující do pozitivních právních disciplin.

Mám za to, že se autorskému kolektivu podařilo obsáhnout všechny nejdůležitější oblasti právně-teoretické disciplíny a že tato cvičebnice bude studentům velmi prospěšnou. Právě proto, že studium práva může někdy svádět, s ohledem na rozsah učebních materiálů, k pouhému teoretickému memorování, je velmi důležité, aby si studenti uvědomili vzájemné souvislos-

ti a význam a smysl jednotlivých právních institutů a dalších elementů práva.

Podle mého soudu by bylo možno tvrdit, že alespoň některá cvičení mohou být pro studenta prvního semestru právnické fakulty poněkud obtížná. Pokud bychom snad tuto skutečnost chtěli (dle mého názoru neprávem) považovat za jistý nedostatek, pak je třeba znovu poukázat na fakt, že kniha má především sloužit jako učební pomůcka pro seminární výuku, tedy jako podklad, náměty k zamyslení, vyzývavé otázky do diskuze, při níž bude vždy vystupovat i vyučující, který obtížné případy přiblíží, vysvětlí a vyloží jejich vzájemné souvislosti. Navíc lze tyto náročnější pasáže velmi vhodně využít pro výuku teorie práva v IX. semestru.